

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Verum 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

mat elegans textus in *l. fin. §. Seja D. De action. & obligat.* Itaque ex honesta causa hujusmodi promissio, siue conditio adjecta valet; eaque lucrativa, ut in specie textus nostri, si decem, vel aliud dederis, non verò si ea pœnalis sit, veluti est inter sponsos, dum alter alteri promittit decem vel centum, si ouptiis impedimento sit, ut ea non sequantur, *c. Gemma 29 sup. De sponsalib. & ibi latè diximus, & l. Titia 1; 4. D. De verb. oblig.*

Deinde textui nostro locus est, cum conditio ab altero conjugum interposita est: quòd si ab extraneo facta proponatur, certo certius est valere, *l. 1. C. De institut. & substitutionib.* etiam si ille extraneus pro ea promitteret, cum qua fortè ante consuevisset: nihil enim obstat, quin donare vel promittere aliquid possit. Ita rectè Alciat. *ad §. si tibi nupsero circa fin.*

In Cap. Verum 4.

SUMMARIA.

1. *Possessio donata Ecclesie interposita conditione an revocari possit?*
2. *Causa impulsiva cessante non cessat donatio.*
3. *Modus adjectus facit revocabilem donationem.*
4. *Quid si per solum Prælatum Ecclesie steterit, quò minus impleatur conditio?*

CAp hoc notatu dignum est. Cujus hæc sententia est, quòd possessio, id est, rei dominium vel proprietas (nam possessionis verbo quandoque venit ipsa proprietas vel dominium, ut hic *& in l. Interdum 78. D. De verb. sign. & l. Præditi 89 §. Titio D. De legat. 3.*) donata Ecclesie, interposita conditione, puta, ut aliquid fiat vel præstetur, revocari non potest, etiam si conditio non sit impleta; nisi expressè dictum fuerit, ut, conditione non impletà, possessio possit revocari. Intellige hic per conditionem, non eventum rei futuræ, sed modum adjectum donationi, sicut suprà explicavimus, *ad Rubr. h. tit. circa fin.*

2. Et ratio textus nostri est, quòd modus huic donationi adjectus non sit principalis causa donationis, cum pro salute animæ, aut in honorem Dei censetur facta donatio, sed causa impulsiva, quæ cessante nihilominus persistit donatio, *l. 2. §. fin. D. De donat. Panorm. hic num. 2. sub fin. & facis. text. in c. Requiristi 15 sup. De testam. Tiraquel. in tract. Cessante causa, &c. Limitat. 1.* Igitur hoc casu non agitur ad revocationem donationis, sed ad impletionem modi adjecti, *text. hic & in l. Ea conditio 4. C. De rescind. vendit. in l. Mevia 44. D. De manum. testam.* Quòd pertinet responsum Modestini J. C. in *l. Legatum 16. D. De usu & usufr. legato,* dum inquit: Legatum à testatore relictum civitati in spectacula quorundam exhibenda, quæ tamen in ea civitate prohibita sunt, quòd scilicet

hujusmodi legatum in alium usum legitimum sit conferendum, ut ita memoria testatoris legitimo modo celebretur. Ita & hic memoria testatoris principalis causa legati est, atque idcirco legatum non concidit, si is modus, qui a testatore præscriptus est, non impleatur. Similis textus extat in *l. Legatum 5. §. fin. D. De administrat. rer. ad civit. pert.*

Subjungit tamen textus noster: *nisi forte talis sit 3 conditio collatum, quòd ea cessante debeat revocari.* Ut si, v. g. ita dictum sit: *Dono Ecclesie, ut hoc vel illud fiat, & nisi factum fuerit, donatum revocari possit:* hic dubitandum non est, deficiente hac conditione revocationi locum esse; propterea quòd cuilibet permissum sit in traditione rei suæ eam legem adijcere, quæ sibi placet, *l. In traditionib. 48. D. De pact. l. 1. circa pr. D. De solutionib. & c. Cum dilecti 6. sup. De donat.*

Atque hæc transferenda sunt ad fundationes Collegiorum, beneficiorum Ecclesiasticorum, anniversariorum, & similibus quæ pietatis vel divini cultus causâ instituantur, ut, si in his modus appositus non servetur, agi possit, ut modus impleatur, non verò ad revocandam donationem, nisi id expressè in fundatione cautum sit, *arg. hujus text. nostri.* Ubi verò modus adjectus principalis siue finalis causa est ipsius actus, rectè agitur ad revocationem siue rescissionem ejus, quòd traditum est, nullâ etiam apposita clausulâ revocatoria, *per text. in l. Cum refundum 6. C. De pactis inter empt. & vend. l. 1. l. 2. & l. 3. C. De don. qua sub modo, & l. fin. C. De revocan. donat.* habetq; locum hæc juris sententia, cessante causâ cessat effectus, *c. Cum cessante 60. in pr. sup. De appellat.*

Quæ runt hîc *DD. de clausula revocatoria adjecta donationi, ut antè dictum est, utrum locum habeat, si dumtaxat per Prælatum siue alium superiorè Ecclesie steterit, quò minus impleatur?*

Z z

Et re-

Et rectè respondent, quòd non, propter juris regulam: Delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare, c. *Delictum De R. 1. lib. 6.* Sed requiritur negligentia Prælati & Capituli simul, sicut tradunt Panorm. & Præposit. *bi. lasè Felin. consil. 34.* Quòd et si negare videatur D. Peckius add. cap. *Delictum*, ut ne quidem delictum Prælati & Capituli simul nocere possit Ecclesiæ; si quidem bona Ecclesiastica etiam ad reparationem templi, & in alimoniam pauperum destinata sunt, *can. fin. xvi. quasi. 1. can. Quatuor xvi. quasi. 1.* quibus iniquum videtur præjudicium ali-

quod generari debere ob negligentiam aliorum, *cap. Non debet De R. 1. in 6. Et l. Non debet D. eod. tit.* Nihilominus verior est prædicta Dd. sententia, per hunc textum nostrum in fine, qui apertè hoc indicat; alioqui nunquam ejus decisio haberet locum, cum semper pauperes fiant, & reparatio Ecclesiæ frequenter instituat. Neque ratio de pauperibus & templo quidquam evincit, cum res donata eâ lege transierit in Ecclesiam, ut, si satisfactum non esset modo adjecto, revocaretur donatio. Quæ satisfactio intelligitur debere fieri per eos, qui donationem hac lege acceperunt.

In Cap. ultimum.

S U M M A R I A.

1. *Conditiones alia honesta, alia turpes.*
2. *4. Conditiones turpes sive inhonesta quæ.*
3. *Matrimonii bona, fides, proles & Sacramentum.*
5. *Conditiones turpes contra substantiam matrimonii illud vitiant, alia rejiciuntur.*
6. *Rejiciuntur & impossibiles, quasi non adjecta.*
7. *Idque in foro exteriori, non interiori.*

Conditiones, quæ matrimonio adjiciuntur, aut honestæ sunt, aut inhonestæ, sive turpes. Honestæ sunt, veluti si dicam, *Contraho tecum matrimonium, si pater consenserit, vel si decem dederis*, de quibus latè diximus ad Rubr. hujus Tit.

2 Turpes sunt, quæ turpitudinem sive inhonestatem in se continent, de quibus hoc cap. tractatur. Et harum quædam sunt contra substantiam, id est, naturam ipsius matrimonii, ut si ita contrahatur: *Contraho tecum, si generationem proles evitaveris, vel si pro quaestu adulterandam te tradideris, vel donec inveniam aliam honore aut facultatibus ditiozem, text. hic & in can. Solet, can. Aliquando xxxii. quasi. 2.* Dicuntur autem hæ conditiones contra substantiam vel naturam matrimonii, quòd scilicet adversentur tribus bonis, quæ in omni matrimonio contrahendo occurrere solent; * ut sunt fides, proles, & Sacramentum, *can. Omne itaque xxvii. quasi. 2. Et d. can. Solet & c. Aliquando* Per fidem intelligimus fidem conjugalem, quæ in eo vertitur, ne alter conjugum alteri tertio potestatem faciat sui corporis, propterea quòd sacris literis proditum sit: Et erunt duo in carne una, *Genes. c. 2. in fine & ad Ephes. c. 5. in fine.* Per prolem studium procreandæ

prolis, *d. can. Aliquando.* Per Sacramentum intelligimus individuum conjugum conjunctionem, ne scilicet alter alterum dederat. Etenim hæc tria in quovis matrimonio contrahendo necessariò requiruntur, saltem quoad intentionem contrahentium, licet tacitam; cum quilibet censetur contrahere secundùm naturam ipsius contractus, *l. Quare 56 §. inter locatorem D. Locat. Et l. Quidam cum filium 132. D. De verb. oblig. Dixi,* in matrimonio contrahendo; secus ubi contractum est matrimonium: nam tunc si quid contra hæc tria eveniat, non idèd rescinditur matrimonium; neque enim propter adulterium aut vitiationem proles, vel ob divortium postea intercedens, matrimonii vinculum dissolvitur, *can. Si uxorem cum c. seq. xxxii. quasi. 5.* Vide quæ latius dicuntur in *sub tit. De divort.*

Quædam verò sunt conditiones turpes, quæ non pugnant contra substantiam sive naturam matrimonii, sed ex alia causa turpitudinem in se continent: veluti, *Contraho tecum, si Titium occideris, si furtum, vel aliud delictum perpetraveris, text. hic.*

Igitur inter prioris generis conditiones turpes & posterioris hoc discriminis est, quòd illæ matrimonium prorsus vitiant; posterioris non item, sed rejiciuntur, tamquam non fuissent matrimonio adjectæ. Et ratio in illis est, quòd unumquodque à suo contrario corrumpatur, sicut docent Philosophi, & probat juris regula in *cap. Omnis res inf. De reg. jur.* At verò adulterium, vitatio proles procreandæ, & matrimonii dissolutio ex mente contrahentium concepta contraria sunt tribus bonis matrimonii supra enumeratis. Ergo, & c. Nam & ob eamdem causam accidit, quòd, licet conditio de non procreanda prole à